

Ål Byneset historielag

JH. SN
1771-1816
P. ST
E. SEN
1743-1803
P. ST
A. HØYEM
1742-1823
SKRIVAR
NOLSSON
1770-1826
BANKMANN
C. J. HØYEM
1830-1899
RREST
IVAR HØYEM
1843-1896
KYRKJESONGAR
OLUF HØYEM
1841-1920
REIST 1911

ÅRSHEFTE
2004
9. årgang

Bynessangen

*Til den vakreste bygd i vårt land
der du smiler fra hei ned til strand
bygdas midtpunkt er Storheias nut
der vi ser over Byneset ut
om din fot har du Gulosens utstrakte arm
speiler frodige landskap og gårstun med sjarm.*

*Her har bodd folk i tus`ner av år
helt fra steinalders fedrene vår
gikk på lokkende "Nese" på land
for å veide å dyrke ved strand
Vi fikk Frøset og Stein, vi fikk Hove og By
Og en bygd vokste fram med solidhet som ry.*

*I din dype og fruktbare jord
gror det grøde med mat til vårt bord
og god føde til ku og til hest
bed til blomster og smykker til fest
og i skogen er tømmer og ved til vår ild
ned i fjorden står silda og laksen så gild*

*Ned på Stene ved Høgbergets fot
hvor det forðum var offer og blot
Mikaels kirken så høgreist nå står
som vårt Gudshus i hundrer av år
må vår tanke og sinn gjennom den løftes opp
mot Guds himmel så høy over tårnspirets topp*

*Kjære Byneset halvøya vår
her vi trygghet og trivsel oppnår
alle unge som glad vokser frem
og de eldre som elsker sitt hjem
om du gjester vår bygd, og det folk som bor her
vær velkommen til oss og til bygda så kjær.*

Innhold

Bynessangen	2
Kjære bynesinger	4
Velkomstprolog	7
Bilder av konfirmanter	10
Byneset Historielag 10 år	11
Flakk Sommerrestaurant	13
Spor - gjennom vår historie	15
Bosetting og folk	16
Lars Larsen Muhle	30
"Trønderen" i Tana	32
Onsøyhåggån	35
Julenøtter 2004	36
Fasit til julenøtter 2003	38
Størst og eldst	41

Forsidebilde:

Bautaen på Høyemshaugen med innskrift over klokkere på Byneset i nærmere 200 år.

Ble reist i første halvdel, av 1800-tallet, nærmere 1850.

Foto: Arnfinn Olsen

I redaksjonen:

Ivar Rye
Jon Stene

Medlemskontingent:

Kr 100,- pr. person.

Betales til kto.nr.:

4285.07.91516
v/ Ole A. By
Martin Haugesv. 23
7070 Bosberg

Kjære Bynesinger

S kiftende årstider minner oss om at tiden går og kommer. 2004 er i ferd med å renne ut i sanden og det er tid for å gjøre opp status både for organisasjonene og privat.

Byneset Historielag har siste år kunnet feire sitt 10 års jubileum. Det ble markert på stiftelsesdagen 17. oktober. Mer om selve feiringen i egen artikkel. Til tross for sin relativt unge alder har laget kommet inn i en god arbeidsrytme, noe som styret etter beste evne har forsøkt å videreføre.

Styret har siste år bestått av:

Leder: Sivert Løvseth.

Nestleder: Ingegjerd Opland.

Sekretær: Arnljot By.

Kasserer: Ole Arnfinn By.

Styremedlem: Ola Røstum.

Varamedlemmer er Ivar Grostad, Olaf By og Per Skjervold.

Som første varamedlem blir Ivar Grostad innkalt til alle styremøter.

Styret har regelmessige møter, og er svært interessert i forslag fra lagets medlemmer og andre, om aktuelle oppgaver som laget bør gripe fatt i. Det er en viktig oppgave og videreføre den verdifulle kulturarven vi har på Byneset. Som et hjelpemiddel i

denne sammenheng planlegger historielaget et kurs der vi får undervisning i å foreta lydbåndopptak av temasamtaler med personer som har store kunnskaper om gamle dager. På grunn av radio, TV og endret familiestruktur videreføres ikke kunnskapene om gamle dager på samme måten som det gjorde tidligere gjennom en innarbeidet fortellerkunst. Derfor haster det med å få nedtegnet stoff fra gamle dager før det går tapt for alltid.

Styret vil forsøke å få til en ordning for sikker oppbevaring av gamle opptegnelser, regnskaper og protokoller som dokumenterer tidligere generasjoners organisasjonsliv og private virke. Dette vil være som et tilbud til alle som har slike saker liggende til oppbevaring på mørkeloft eller lignende.

Byneset Historielags virksomhet preges ellers av de manges innsats. Spesielt dette år er det riktig å peke på den enorme innsatsen som er gjort for å gi oss en ny og oppdatert bygdebok. Et styre bestående av Arne Håbjørg, Ole Arnfinn By og Martin Husby ble oppnevnt av styret i Byneset Historielag 18.02.1997. Disse har

sammen med et stort antall grendekontakter utført et svært omfattende arbeide med å samle og bearbeide stoff til det 3 binds bokverket som ble presentert på lagets årsmøte den 4. mars i år. Der ble de tre i styret overrakt blomster som en foreløpig takk for sitt solide arbeide. Styret i historielaget er svært glad og takknemmelig for at så mange var villig til å ta et tak, og for at resultatet ble så vellykket.

Stor takk for sin innsats fortjener også alle som med dyktighet og god dugnadsvilje utfører arbeidet med historielagets tradisjonelle produkter, som årshäfte og kalenderen. Disse er viktige kulturbærere som er med på å gjenoppfriske og skape interesse for den rike kulturarven som finnes på Byneset. Redaksjon for årshäfte i 2004 er Ivar Rye, Jon Stene og Arne Håbjørg, mens Torleif Hanger, Jarle Haugum og Olga Steinshylla er ansvarlig for årets kalender. Takk fortjener også styret for Onsøyhåggån som tar godt vare på den unike husmannsplassen laget eier. Leder for styret er Martin Rye. Jeg etterlyser fortsatt gode ideer for utvidet bruk av plassen.

I forbindelse med 10 årsjubileet ble det utarbeidet en beretning om lagets virksomhet fram til nå. Ole Arnfinn

By, sammen med Ivar Grostad og Arne Håbjørg løste oppgaven på en fin måte. Beretningen ble presentert og utdelt på jubileumsfesten og blir ellers å få kjøpt på julemessene.

Årsmøtet ble avviklet 4. mars i Rye samfunnshus med ca 100 medlemmer tilstede. Tor Erik Jenstad kåserte over temaet "Ka sa du". Jenstad har regelmessige språkprogram på lokalradioen og greide også på Byneset å skape stort engasjement. Foruten vanlige årsmøtesaker ble det også foretatt en justering av lagets vedtekter. Vårsmøtet hadde besøk av Ragnhild Berge som kåserte om hvordan utmarka ble brukt i gamle dager, og hvilke spor etter bruken vi kan finne i dag. Hun orienterte også kort om de mange gravhaugene som finnes på Byneset. Vi hadde også besøk av pensjonistkoret som gledet forsamlingen med vakker sang.

På forsommeren hadde laget en historisk vandring i Høyemsgrenda. Vi så på støtten på Høyemshaugen og på noen av de mange gravhaugene i grenda. Ingegjerd Opland ledet turen og orienterte om lokalhistorien. Vi avsluttet turen med besøk på hytta til Olga og Harald Steinshylla. Der fikk vi servering og en veldig fyldig redegjørelse om en stor gravhaug fra bronsealderen. En trivelig kveld i

ekte trøndervær.

Siste lørdagen i august arrangerte historielaget tur også i år. Denne gangen gikk turen til Stadsbygd med omvisninger på Reinsklostret og på muset Kystens Arv. Spesielt imponerende var den flotte rosehaven som er under oppbygging, som en del av restaureringen av den gamle parken ved prestegården. Denne ligger like inntil utesenen ved museet. Det var imponerende og se de gamle båtene ved museet og bli informert om tradisjonene omkring lofotfiske. De som hadde tid fikk også se at båtbyggertradisjonene holdes vedlike.

Av andre saker kan det nevnes at historielaget arbeider med en video-produksjon om slakting av julegris på gammelt vis. Videre vil laget også prøve å finne ut når tradisjonen med å ta konfirmantbilder startet her på bygda, og så registrere disse. Historielaget ble tidlig i høst kontaktet av soknepresten om vi ville være med å ta opp igjen tradisjonen med å feire mikkelsmess. Deltaker fra lagets side var vår føreste leder Leif Indergård. Vi får håpe dette utvikler seg til en årlig tradisjon.

En gledelig minne fra 2004 er at historielaget ble utnevnt til årets Bynesing. Hovedæren for det tilfaller de

mange som har utført arbeidet med den nye flotte bygdeboka.

Året 2004 er snart over og vil bli en del av vår nyere historie. Når en driver med historisk gransking ser en hvor verdifullt det er med skriftelige kilder. Tenk derfor over om ikke du bør begynne å føre en enkel oversikt der du skriver ned noen av de små og store hendelser i ditt dagligliv. Snarere enn du tror vil dette bli til nytte og glede for dine etterkommere. Eller du kanskje vil gjøre det litt grundigere. Ta utgangspunkt i bygdeboka og skriv din egen slektshistorie.

Styret er glad for den store oppslutning det er om virksomheten i historielaget og om møtene og arrangementene og vi vil rette en hjertelig takk til alle for store og små bidrag. Vårt ønske er at laget fortsatt kan få være et redskap til å videreføre tradisjoner og skape trivsel på den kjære heimbygda vår.

Sivert Løvseth.

Velkomstprolog

Forfattet og lest av Sivert Løvseth på Byneset Historielags
10-års jubileum 17.10.04

*Kan du se for deg et langstrakt land nedtyngt av skinnende is.
Langsamt det hever seg og stiger fram av en blygrå morgendis.
Det hele er rent, friskt, vakkert og uberørt av menneskehand.
Men det er likevel Norge, ditt og mitt kjære fedreland.*

*Etter hvert skiftet klimaet, og vi får varmere tider.
Vårsola fikk makt og varmet de bratte bakker og slake ller.
Slik at lav, mose, urter, trær og blomstene med sin prakt,
langsamt kledde landet og ga det en helt ny drakt.*

*De første som fant landet var fuglene, dyrene og fisken i hav,
da de hadde satt seg fast og erobret landet det også gav,
våre forfedre interesse av å utforske landet her langt mot nord,
til å veide, til å fiske og til å høste i dal og fjell og i fjord.*

*De første nordmenn bare streifet rundt og sanket hva naturen ga.
Men snart de stoppet opp, bygde seg hus, dyrket og planla.
Små samfunn ble til, et fellesskap ble skapt, en kultur vokste frem.
Tradisjoner formet seg med skikker for framferd i samfunn og hjem.*

*Til "Nese" kom det også en fangstmann og fant seg et flott sted,
der han kunne så sine første frø, grave ut sin hule og slå seg ned.
Bygda mellom Gråkallens topp og den tangdekte fjære,
ble til en fast boplass for en fangstmann, og alle hans kjære.*

*Bygda som breier seg ut og preges av flate myrer og runde åser,
og av veldyrka skog og marker og av skrikende måser,
som fritt kan skue ned på de vakre tun og hager,
som en verdig ramme omkring de velstelte beimene lager.
Og bygda vår den kranses av Gulosen som enten smiler i skinnende blått,
eller jages av stormen og piskes til bølger med frådende brått.*

*Om vi har fått en flott del av den norske natur å leve i her,
så er det likevel folket og forfedrene som gjør at vi har bygda kjær.
De mange som har levd her siden den første fangstmann satte bo,
har satt sine spor, de har odlet bygda og gitt oss en kultur god.*

*Vi i dag er glade for å ha fått denne kulturarven fra tidligere generasjoner,
Vi må forvalte den vel og ta godt vare på forfedrenes tradisjoner.
Resultatet av mange tusenårs virke og det verdifulle i vår egen tid,
må smeltes sammen slik at vi fortsatt får et lokalsamfunn i god harmoni.*

*Kanskje golfbanen, der den breier seg ut stor og grønn, bare er en flopp,
eller vil den også om hundrede år medvirke til at bygda er helt på topp?
Hva med lysløyper, gapahuger, ferjehavn, sportsgymnastikk og alt det andre nye.
Som gror fram på Byneset, i marka og på Spondal og på Rye.
Vil det overleve når våre oldebarn meisler ut sine måter å leve på.
Eller blir det en del av fortellingen om gode gamle dager som barna må høre på.*

*På Byneset har vi alle Trondheims fordeler og kan nyte kulturbyens sjarm,
uten å være plaget av stresset og storbyens forurensning og støyende larm.
Og vi har vestaværet som vasker bygda rein og bringer oss frisk luft fra havet,
og gir fuktighet til vår rikelige grøde, og fortsatt holder liv i mosen og lavet.
Og vi har østaværet som jager skyene til havs slik at sola i Østen stiger opp.
Da blir det trivelig på Byneset, vi kan kose oss og brune vår bleke kropp.*

*Og så årstidene da, med vinteren og snøkåpas hvite drakt.
Som sola jager og lokker fram vårblomstenes skjønne prakt.
Og sommeren med en festsmykket frodig natur så grønn.
Og høsten med gullgult korn og rødmende trær så skjønn.*

*Og så har vi fått Bynestunet og alt omkring med service til våre veteraner.
Mens de unge har tilbud fra alle kanter om alt som utvikler og behager.
Og vi i mellom har TVn, kor, lag og organisasjoner av alle slag.
Vi kan slappe av i godstoln, trimme eller søke sosialt samvær etter behag.*

*Så jeg vil spørre deg om hva du ville ha vært om du ingen bynesing var?
Skamfull, skamfull, det var det eneste ordet jeg ventet til svar.
Nå, nå, tenker du, du overdriver og bare skryter av Byneset.
Ja, Ja, skryte og skryte, kanskje vi er best også til det.*

*Men nå på denne flotte oktoberdagen så er vi samlet her på Rye til jubileumsfest.
Og jeg vil ønske alle hjertelig velkommen, spesielt deg som er invitert som gjest.
Jubilanten er ennå ung, vi har invitert deg til blautkak og ti-årsdag.
For det er 17. oktober i 1994 som er fødselsdag for Byneset Historielag.
Om jubilaranten e bærre et ban, så ha aktiviteten vere stor og lang.
Men det vil vi få hør mer om, frå mang, seinar i dag, en gang.*

*Vi ska også hør festtale og opplev kultur av beste kvalitet.
Og kanskje takke nån for innsatsen, og gi dem litt oppmerksomhet.*

*Men no føst ska vi få oss mat og så ska vi kos oss i lag.
For vi vil ha det trivelig sammen på denne vår festdag.
Trivselen den kan vi bare skape sammen, med smil og med ord.
Gled derfor din nabo, og bli glad sjøl, å trivas ved dette festbord.*

*Men for at alt skal bli vellykka, trenger vi en som er sjef ved bordet.
En toastmaster som kan styre litt og kanskje gi de taletrengte ordet.
Vi har en som heter Arne her, du kan sånt, så prøv itt å nekt.
Vil du våttå mer enn fornavne, slå opp i Bynesboka,
der står både ættenavn og slekt.*

Bilder av konfirmanter på Byneset

Byneset Historielag har startet arbeidet med å få til ei bok med fellesbilder av konfirmantene på Byneset, fra første gang det ble tatt fellesbilder av dem og frem til i dag. Vi håper at mange med interesse for slektene på Byneset kan ønske seg en slik bok.

Sverresborg Museum kan hjelpe oss med billedarkiv for kullene fra 1941 til 1975.

Derfor trenger vi et bilde for hvert år før 1941 og etter 1975, helst fra første gang det ble tatt bilde og fram til og med 2004.

Vi vet ikke hvor gamle konfirmandbilder som finnes på Byneset, og hvem som har det eldste med konfirmantene oppstilt. Men vi tror det begynner å haste med dette før

verdifullt billedmateriale går tapt for ettertiden.

Kan du som har et gammelt eller nyere konfirmandbilde skrive noen ord, sende e-post, eller ringe Byneset Historielag og opplyse når bildet ble tatt? Du kan da ta kontakt med

Ola Røstum, 7074 Spongdal

Telefon: 72 83 53 72

E-post: roestum@online.no

Når vi har fått over hvilke bilder som finnes, vil vi ta nødvendig kontakt for utlån og kopiering av bildene.

Byneset Historielag

Ola Røstum

Styremedlem

Byneset Historielag 10 år

1994 - 2004

På dagen, 10 år, kunne Byneset Historielag feire jubileum den 17. oktober 2004. Vi har her med å gjøre en svært så aktiv og oppegående jubilant, med livsmot og framtidsutsikter som andre lag i tilsvarende situasjoner godt kunne misunne jubilanten.

Oppslutningen siden starten 1994 fra folk som bor på Byneset og fra folk som har flyttet ut har vært enestående.

Møter og utflukter som laget arrangerer har hatt stor oppslutning.

Styret fattet tidlig en beslutning om å arrangere jubileet på 10 år's dagen, altså søndag 17. oktober 2004. Været var bra, årstiden tatt i betraktning. Oppslutningen var svært god, og ved påmeldingsfristens utløp var 110 personer påmeldt. Disse hadde trukket i finstasen til middagen som startet kl. 14.00 presis.

Serveringen tok Rye Skolekorps seg av og løste oppgaven på fortrinnsfull måte.

Åpningen ble foretatt av lagets formann Sivert Løvseth, som leste en selvlaget prolog med utgangspunkt

fra Byneset. Han overlot så ordet til dagens toastmaster Arne Håbjørg. Taffelmusikken ble berørt av Gunhild By.

Sangen "De nære ting" og "Bordverset" ble sunget før middagen ble servert. Til middag fikk vi sodd og svikergrøt til dessert.

Jubileumsberetningen og sanger i forbindelse med jubileet var utlagt ved hver kuvert, og tilkom hver enkelt gjest når de forlot middagsbordet.

Ole Arnfinn By som sammen med Arne Håbjørg og Ivar Grostad var redaktører for jubileumsberetningen, orienterte om beretningen, og de sentrale begivenheter i jubilantens 10-årige virksomhet.

Dagens festtaler var tidligere fylkesordfører Arnt Frøset, som tok oss med til en gripende og fengslende tur til Tanzania.

Gjester som hadde ordet under middagen var Gudbrand Grøt fra Sør-Trøndelag Historielag, Arne Fjelnseth fra Byåsen Historielag og Olav Grøtte fra Heimdal Historielag

som frembrakte hilsninger fra sine respektive lag. De berømmet alle jubilentens aktive engasjement, og særlig dette med utgivelse av den "Nye Bygdaboka".

Formannen i laget takket for hilsningene og etter bordverset ble taffelet hevet

Etter en pause hvor gjestene fikk kose seg med en god "Prat", hadde serveringspersonalet dekket til "Kaffe og bløtkake".

Her ble det kunstneriske innslaget "urfremført" av Roar Wik med "Messingsong", med Kyrre Havdahl som akkompagnatør. Tektsten var opprinnelig skrevet av en utflyttet Bynesning, nemlig Torleif Andersen fra Bergan-plassen. Han er nå journalist i Tromsø. Tekstforfatteren's mor var til stede i salen, og hun er et ivrig medlem i Byneset historielag. Melodien til "Messingsong" er laget av Roar Wik. Fremførelsen frembrakte stor applaus og begeistring.

Under kaffen ble det delt ut utmerkelser / gaver - et spesiallaget fat med logoen til Byneset Historielag og årstallene 1994 – 2004 - til Arne Håbjørg – Ole Arnfinn By og Martin Husby i forbindelse med utgivelsen av "Bygdaboka" med takk for vel utført arbeide. Fatet har fått utforming og inskripsjon av Liv Iselin Rye.

Martin Rye, Ivar Rye og Leif Indergård fikk også et tilsvarende fat. Martin Rye for sitt arbeide med stiftelsen "Onsøyhåggån", og for sitt arbeide med utgivelse av kalendrer, Ivar Rye for arbeidet som mangeårig redaktør av lagets årshäfte, og Leif Indergård som lagets første formann.

Lagets formann overrakte et nytt høytaleranlegg til Rye skole / samfundshus. Det har nemlig vist seg litt problemer med å få frem lyden under medlemsmøtene ved enkelte anledninger når vi har hatt innleide foredragsholdere.

Det håper vi det det skal være slutt på nå, da anlegget skal kunne brukes både i sal 2 og 3, samt i den store salen. Skolen fikk også et sett av den nye Bynesboka.

Fra redaktør Snøfugl ble det overbrakt hilsninger til jubilanten. Rektor Bjørndalen takket på vegne av Rye skole for den fine gaven og overrakte samtidig en gave om Trondheim's Historie.

Berit Sæther Utstrand gratulerte fra Spogdal skole, og fikk samtidig overrakt et sett av "Bynesboka". Hun takket for gaven og ønsket til lykke med jubileet.

Til slutt takket formannen Sivert Løvseth gjestene for oppmøtet og

overrakte blomster til Arne Håbjørg, Gunhild By, Arnt Frøseth, Kyrre Havdahl og Roar Wik..

En hyggelig markering av 10-års ju-

bileet, som ble avsluttet med sangen "Trivelige Trøndelag".

Arnljot By

Sekretær.

Flakk Sommerrestaurant

Etter 2 riktig fine somre i 1930 og 1933 (spesielt i 1930) besluttet Anders Berg på Flakk Garden å igangsette bygging av restaurant på Flak. Den skulle lokaliseres til et område med berg og knauser ved en mindre haug på området. Det var også meningen å benytte stranda mot øst til adkomst til sjøen samt til soling.

Et stupebrett med 3 mtr.s høyde, ble også oppført ved berga mot nord, hvor det er brådypt.

Arbeidet kom i gang i 1934 ved byggmester Severin Moan, og medhjelper Isak O Fallan. For å sammenligne med dagens lønninger, så hadde de henholdsvis 3,50 og 3,00 kr.pr. dag.

I løpet av 1934 ble restauranten bygd, og kunne åpnes til sesongen 1935. Sommeren 1935 ble usedvanlig dår-

lig og det året var det beskjedent med gjester på Flakk.

Anders Berg drev restauranten selv det første året, Rolf Falck Larsen (bestefar til skøyteløperen) drev fram til de første krigsårene, og neste bestyrer som drev restauranten til den stengte i 1953 het Helmut Pettersen.

Det var litt andre tider å drive restaurant den gang enn i dag. Biltrafikk var sjelden, det var å ta sykkelen eller eventuelt bussen hvis familien skulle unne seg en badetur. Derfor skjønner vi det var folksomt på stranda ved Flakk i dager med solskinn og godvær.

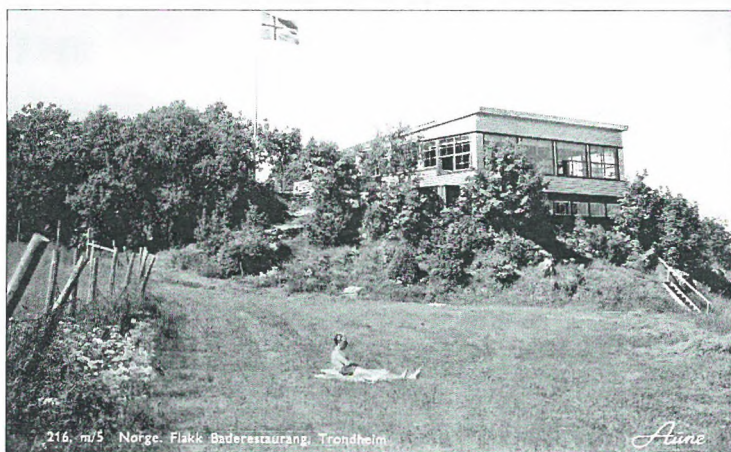
Om onsdags- og helgekveldene var det musikk og dans i restauranten, og svært livlig. Musikken var er trio som hadde tilhold i en hytte ved Klefstadelva. Det var også en liten

teltleir mot øst, helt ved grensa til Råen. Her kunne du se noen av de hvite, spisse teltene som var vanlig på den tid, i motsetning til dagens fargerike hustelt.

I dag er det ikke stort å se til Flakk Restaurant, til og med haugen hvor

den lå er blitt fjernet, og veien hvor vi kom syklende, er blitt en del av asfalterte kjørefiler. Nå er det ferjer (stadig større) som har overtatt plassen foran haugen, hvor restauranten lå.

Erik Berg

Spor - gjennom vår historie...

Den 15. juni dro historielaget på tur til Steinsgrenda, Høyemsgrenda og Mulegrenda.

Vi startet på Korsen ved det som i dag er Fiskå Mølle. Derfra gikk turen ned Brubakken og over Restelva. Vi fortsatte videre oppover Høyemslie og passerte Størvoll på høyre side og Roesgardsgjerdet på venstre side. Videre passerte vi Høyem Prestegard, hvor det ikke har bodd noen prest siden 1750-årene. Videre oppover og på Kloppa nedenfor Roesgarden svingte vi av til Hallsteingarden og Høyemshaugen, hvor vi rastet.

Bautaen på Høyemshaugen har innskrift over klokkere på Byneset i nærmere 200 år, og ble reist i første halvdel, av 1800-tallet, nærmere 1850. Den ble reist omtrent samtidig med at Høyemsgårdene, ble flyttet ned til nåværende tomter. Tidligere lå de samlet på Høyemshaugen.

Turen fortsatte videre forbi Klokkeergården, Hallsteingardslia, Marhaugen og kom til Mule Larsgård. På Mule Larsgård er det en grav like ved det ene våningshuset. Dette er en grav på flat mark med tydelig spor etter at det er blitt nedsatt en gravurne

på nytt sted i samme haugen. Dette kan tidfestes til yngre bronsjealder eller romersk jernalder, hvor slike jordfester var vanlig.

Herfra kunne vi også se hvor 2 Mule-gårder, som har gått inn i Jensgård har ligget. Dette gjelder Mule Oppigård og Smegjerdet. Sistnevnte ble også kalt "Stångåkeren". (Vistnok et gammelt mål.)

Turen videre gikk nedover de bratte bakkene fra Tørresgård, og til høyre langs stranden. Her passert vi er par husmannsplasser. Den ene ble kalt Halten, og navnet kommer av treet hassel, som det er mye av her.

Så kom vi til målet for turen, nemlig gravrøysa på berget i Størvolltrøa. Egentlig er det 2 røyser, den ene ligger syd for den største. Den største måler ca. 25 x 11 x 1,25 m. og ble bygget av fjærestein for 1800 – 1000 år før k.f. . Røysa ble bygget mens vannet i Gulosen sto 8 - 10 m. høyere enn i dag.

Røysa ble åpnet ca. 1910, og den inneholdt kun noen store bein. Røysa bærer tydelige merker etter å ha

vært åpnet tidligere, men hva som da ble funnet tier historien om. Under pløying i nærheten ble en flat skiferhelle funnet. Den har noen merker som kan være gjort for å utsmykke graven, men kan også stamme fra pløgen som ble brukt. Denne stammer sannsynligvis fra et steinsatt gravkammer.

Om dette er det eldste oldtidsfunnet på Byneset er vanskelig å si. Gerhard Schønning som i 1770-årene også besøkte Byneset på sine omfattende reiser Nordenfjells nevner et gravmæle "Kongsteinrøysa" på Flak som kan være en "dysse", hvor en er kjent fra Norge, og noen få fra våre naboland. Vi snakker da om yngre steinalder, ca. 4000 – 1800 år f.k., hvor denne gravskikk ble benyttet. Graven besto da av 4 hjørnesteiner med en flat helle over. Ved Schønning,s besøk var hellen fjernet

og kjørt opp til gården, men hjørnesteinene sto igjen.

Ved Seiberget under Frøseth ble det oppdaget en grav hugget ut i selve berget. Denne ble tidfestet til yngre bronsjealder ca. 1000 – 500 år f.k..

Det funnet som har vakt mest oppsikt er det såkalte Høstadfunnet. Under opparbeidelse av en vei 1890-årene ble det funnet nedsenket i myra, 3 boller og 1 skammel av tre. Spesielt denne skammelen har satt spesialistene på en vanskelig prøve. Man må utenfor Norden for å finne maken, og man er vel til slutt blitt enige om at det er en slags bønneskammel.

De siste års tidfesting og metoder for dette, kan nå slå fast at funnet stammer fra år 500 f.k. +/- 100 år.

Harald Steinshylla / Ivar Rye

Bosetting og folk på Spongdal's-området på slutten av 1800- tallet

Arne Håbjørg

Bosetting og bebyggelse for vel 100 år siden var en helt annen enn den er i dag. Området rundt

Spongdal lå i stor utstrekning i utkanten av innmarka på gårdene Brå, Mule og Høyem. En del av plassene

som var bebodd lå også i utmarka. For å finne en oversiktlig måte å synliggjøre bosettingen på, har vi tegnet inn veier med tykk strek og bebyggelse fra den tid på et kart fra ca. 1960. Den største forandringen er at veien til Brå gikk i østlig retning for Spongdal mot Stordalen, dreide deretter i sørlig retning mot gårdene Brå. Først rundt 1930 etter leirrasene i Stordalen ble den nye Brå bru bygget og veien lagt rundt Knausen. Fra Knausen og opp til Spongdal går veien i omtrentlig samme retning som nå.

En vei som i dag er fullstendig om-
lagt er veien fra Spondgalskrysset
nord vestover mot Oksbæljen og
videre til Haugsgjerdet.

Plassene og bebyggelsen er merket
med tall og navn. Tallet er med kun
for og identifisere plassen på kartet.
Plassene er satt på kartet omtrentlig
og etter hva eldre folk kan huske.

Øst for veien fra Husby til Knausen:

1. Arntplassen, også kalt Mulegrinden plass:

Dette er en plass utlagt fra Tørresgard oppe ved Husby. Plassen har nok fått navn etter plassens beboer, nemlig Arnt. Hvem denne Arnt er har det ikke lyktes oss å få korrekte opplysninger om, men det er sannsynlig

at plassen en tid var bebodd av Arnt Pedersen Bragstad født 1837 i Åsen. For øvrig har denne Arnt også bodd på Myraplassen.

Det ser ut til at plassen var i bruk bare kort tid. Plassområdet ble kjøpt opp og bebygd noe senere av Oddleif Pedersen.

2. Finnstu:

Plassen ligger like nord for Spongdal skole. Tidligere lå stua ca. 40 meter lengre syd, men ble flyttet like etter krigen. Navnet har den fått etter den første eier Kristian Stengel Kjeldsberg født 1849 på Røros. Hans mor var same og derfor fikk stua navnet Finnstu. Det bodde folk der fra ca. 1887 da Kristian ble gift med Karen Jonsdatter Brå fra Nestingan.

Stua som nå heter Guriheim eies i dag av Linda Ingulfsdatter Holm.

3. Spongdal skole:

Dette har aldri vært noen husmannsplass, men den hører med til den tidligere bebyggelse ved Spongdal. Sommeren 1870 ble skolestua på Gaustad flyttet til Spongdal og fra nyttår 1871 ble skolekretsene Gaustad og Høyem sammenslått. Det ble opprettet 3 skoleklasser med 10 ukers skole på hver klasse. Sommeren 1891 ble skolestua på Raustan flyttet til Spongdal og bygget sammen med skolestua fra Gaustad slik at det ble

to klasserom. I 1895 ble det oppsatt et påbygg med en 2. etasje.

Gurine Engen som var lærerinne på Spongdal fra 1916 til 1954 bodde lenge i en liten leilighet i 2. etasje.

4. Klokkervollen:

I 1906 ble Klokkervollen fradelt Larsgard til Axel Høyem. Han bygde opp hus og etablerte landhandel i 1899 og bakeri i 1900. Eiendommen ble overtatt av svigersønnen John P. Haug og hustru Gudrun i 1927. Sønnen Harald overtok senere og dreiv landhandel fram til 1969 da butikkdriften ble avviklet. Eiendommen ble solgt i 1986 og i dag er det delvis forretningsbygg og delvis boligbygg.

5. Mulevolden:

Plass utlagt fra Larsgard. Plassen lå nesten rett over veien for Muletrøa. Dette er en av de eldste plassene i området. Plassmann Peder Kristoffersen født 1677 er nevnt. Senere beboer i 1720 er i Justisprotokollen nevnt Ole Sjursen Mulevoll. Plassen var trolig bebodd helt fram til 1926 da siste beboer på plassen Jon Jonsen Volden Mule reiste til Amerika. Se mer om plassen på side 226, bind I.

6. Jordmorplassen (Jacobplassen):

Plasen er utlagt fra Tangan. Jacob Andersen Leinum f. 1823 i Lein-

strand bodde i 1865 som enkemann på plassen. Jordmor Andrea Holmberg fra Trondheim, som nok har gitt plassen navn var først gift med Kristian Oluf Holmberg. Etter at Kristian døde giftet hun seg med Jacob. Senere beboer av plassen var Anders A. Brå fra Bråggerdet. Han bodde der til først på 1900 tallet og flyttet så til Grostad søndre. Da plassen ble nedlagt ble stua revet og i 1909 flyttet av Lars Jonsen Volden til Langberget , (se nr. 26.)

7. Bråvolden, (Klingermysra):

Plass utlagt fra Brå, Larsstu. Den første beboer vi finner er Ole Larsen Brå født 1831 på Brå Larsstu. Senere overtok hans halvsøster Marit og hennes mann Knut Torbjørnsen Enes fra Kvinherad i Aust Agder. Marits sønn Søren Gustav Olsen Brå eide plassen senere før Ole O. Brå fra Bråtrøa kjøpte og det er hans etterkommer Olav Oddvarsen Hoem med familie som i dag eier stedet.

8. Hallangsplass – Bråvaldet – Hulberget: To eller tre plasser som i eldre tider lå på Hallangen, et område på strekningen Bråvolden mot Brå og som vi mener er rast ut og kommet bort.

Harangen (Hallangen) er nevnt i 1741. Først på 1800 tallet er både Bråvaldet og Hulberget nevnt. På

Bråvaldet er Ole Olsen den første som er nevnt da han giftet seg i 1805.

Thore Halvorsen Høyem er den første vi kjenner på Hulberget plass. Han er født i 1779.

Les mer om plassene på side 99 i bind I.

9. Teiastu (Muleteigen).

Plass utlagt fra Mule Larsgard. Plassen er trolig tatt i bruk først på 1800 tallet, sannsynligvis av Ole Hansen Berg som da tok navnet Mule. Hans datter ble gift med enkemann Jon Ingebriktsen Mule fra Jensgarden. Senere overtok Jon's sønn fra første ekteskap Sivert Jonsen plassen. Plass-stua sto til ca 1920 da Anna Hilset (Anna Teia) flyttet stua til Heimtun

(se nr. 21.)

10. Muletrøa.

Plass utlagt fra Larsgard. Allerede på midten av 1700 tallet er plassen bebodd av Nils Christoffersen Brå og hustru Marit Jensdatter Mule.

Fra rundt 1860 bodde Anders Larsen Mule fra Larsgard med sin familie på plassen. Senere eier var Marit Larsdatter Brå fra Brå Larsstu. Hun solgte til Lars H. Håbjørg i 1918. Plassen ble trolig nedlagt først på 1920 tallet.

11. Jordmor-Nils plassen.

Plassen het trolig Myra da de første beboere levde der. Ole Olsen Mule fra Larsgard som var født i 1803 var trolig den første som tok plassen i bruk på 1850 tallet. Plassen ble senere overført til sønnen Ole Olsen d.y. Han reiste i 1883 til USA. Dermed overtok Nils Klemetsen Lerånd plassen like før 1890. Hustru Pauline var jordmor og således fikk plassen navnet. Slik ble det til at de to plassene like ved hverandre var bebodd av jordmødre.

I 1914 ble plassen fradelt som eget bruksnummer med en innmark på 16 dekar til Severin Nilsen Lerånd. Dagens eier i dag er Severin's dattersønn Steinar Holte.

12. Bråplass (Ingeborg-stu).

Plassen ligger rett over veien for plassen Bråvolden helt oppe ved grensa mot Mule.

Beboer på plassen var Ingeborg Larsdatter Mule født 1843 på Mule Larsgard. Ved folketellingen i 1891 er hun nevnt som "Husmoder og husmannskone. Ugift. Husstell og kreaturstell". Ved folketellingen i 1900 har hun tatt til seg en pleiedatter: Elen Henriksdatter født 1895. Foreldre: Henrik Andersen Vevik og Helle Steffensdatter Bråplass.

13. Myraplassen.

Plassen var utlagt fra Tangan og den lå like nord for eiendomsgrensa mellom Brågjerdet og Tangan og da på Tangan's grunn. Den første vi finner som beboer på plassen er Ole Jonsen Mule som trolig tok plassen i bruk like etter at han giftet seg i 1843. En kort tid bodde en annen familie på plassen før Lars Jonsen Brå fra Nestingan og hustru Karen Johnsdatter Mule fra plassen Myran under Apoteket. Plassen var bebodd fram til Karen døde i 1923.

14. Torestu.

Plassen er utskilt fra Brågjerdet og lå i nordre del av jorden til Brågjerdet og grenset mot Myraplassen. Plassen hadde ingen jord til disposisjon. Før utskiftingen på 1890 tallet lå jorden under Larsstu. Det er trolig at Thore Halvorsen Høyem bygde husene på plassen like etter 1845. Senere overtok Thore's datter Guri og hennes familie plassen. Guri var født 1822 og døde 1902. Hennes datter Ingeborg Steffensdatter Brå levde på plasen til sin død på 1930 tallet. Det kan nevnes at Borghild Brå er født på denne plassen. Hun er bestemor til skiløperen Oddvar Brå. Les mer om plassen på side 131 i bind I.

15. Myran.

Plassen lå like ved Nyheim (Katarinaplassen). I 1865 ble jorden overført til gården Mule Apoteket. Plassen ble bosatt av Jon Pedersen Haugentrøen og hustru omkring 1850. Familien bodde på plassen til langt utpå 1880 tallet.

Arnt Pedersen Bragstad fra Åsen i Levanger og hustru Berit Steffensdatter Brå bodde en kort stund der før de flyttet til Arntplassen. Jorden gikk tilbake til hovedbruket.

16. Nyheim. (Katarinaplassen).

Anders Olsen Mule fra Apoteket fikk plassen utlagt i 1880 fra sin far. Sønnen Ole Mule som var lærer på Skjøstad skole, overtok plassen etter faren. Plassens eier i dag er Roald M. Olsen.

Det er sannsynlig at det tidligere var en beboer i området ved navn Katarina ettersom navnet følger plassen.

17. Kristofferstu.

Plass som er utlagt fra Apoteket ble bygd opp av Kristoffer Olsen Mule som var født i 1827. Plassen ble senere overtatt av Nils Kristoffersen Mule født 1836 på Tangan. Familien utvandret i 1882 til USA. Plassen ble nedlagt, men stua var bortleid til bolig til langt ut i mellomkrigsårene.

Forts. side 25 ►

18. Lillerønningen (i daglig tale: Spellmann-stu.)

Plassen lå ca 200 meter nord-vest for Brå Larssstu.

Johan Larsen Ringvold (spellmanns-Johan) født 1820 i Strinda flyttet til Byneset i 1847, bykslet et utmarkstykk av Brå Ihansstu og tuftet seg et hjem der. I 1897 ble stua flyttet ned til sjøen. Plassen ble nedlagt da Johan døde i 1905.

Vest for veien fra Husby til Knansen:**19. Spongalsplassen.**

Plassen var utlagt fra Mule Jensgard og eiendommen besto av 25 dekar jord. Plassen lå på søndre side av veien ut over Oksbeljen og rett over veien til Åsmund Aunan's mek. verksted.

Sivert A. Eggen født 1822 på Eggen nedre tok plassen i bruk på slutten av 1860 tallet. Sønner Ole Sivertsen og hustru Marie Elise overtok etter Sivert. Det ble bare to generasjoner som var bosatt på plassen. Marie Elise (Maria Spongdala) døde i 1940. Stua på plassen ble revet i 1942 og er nå oppført som hytte ved Malmsjøen i Skaun og den kalles "Mariastu".

20. Vangberg's minde:

Plass utlagt fra Brå Larssstu. Plassen lå litt nord for Spongdalstu og

på nordre side av veien. Ole Olsen Rødde og hustru Randi Rye tok plassen i bruk mellom 1880 og 1890. Ole var skomaker, bygdevekter og ringer på Byneset.

Plassen ble kjøpt i 1932 av Olaf Moen og hustru Aslaug Kristine Brå. I annet ekteskap ble Olaf gift med Anna Kristine Andersen som fortsatt bor på stedet.

21. Bråvang: Solgt fra Brå Arngrimstu i 1927 til Helge Vevik, som senere brukte navnet Helge Mule. Helge bodde tidligere nede ved sjøen på eiendom tilhørende Brå Ihansstu.

Videre nord for Bråvang er disse rommene utskilt:

I 1925 ble eiendommen fra Brå Nygård til Sivert M. Aalberg og hustru Ingeborg O. Brå.

I 1928 ble eiendommen Husby frasolgt fra Brå Nygård. Jon O. Husby bodde tidligere på Brå Halvanna ved den gamle bygdeveien fra Spongdal til Brå. På grunn av utrasing måtte han flytte heimen opp til stedet som i dag har navnet Husby.

22. Heimtun:

Denne stua ble flyttet hit av Anna Johansdatter Hilset rundt 1920. Stua lå tidligere på plassen Teiastu litt sør-vest for margarinfabrikken. Anna bodde der sammen med sin datter-

sønn Arvid som ble neste byksler. Plassen gikk inn som en del av Bråmyra 16 der Randi og Karl Baadsvik bygde i 1977.

Videre ut over Oksbæljen finner vi plassene til Bernhard Størvold som bygde i 1946 og Johan Grostad som bygde i 1934. Veien fra Spongdal endte ved plassen Haugsgjerdet.

23. Dansen:

Plassen var utlagt fra Tørresgard. Plassen lå ca. 100 meter vest for Folkvang. Før ungdomshuset ble bygd møttes folk utenfor denne stua og danset. Etter at det gamle Folkvang ble bygd ble brennevin ofte "lagt unna" på plassen Dansen. Plassen var bebodd i 1875. Da bodde Kari Nilsdatter der, hun var født i 1816. Videre kan vi plassere på plassen Ingeborg Anna Nøstum født 1828 i Børsa. Hun var enke etter Kristian P. Grostad fra Graneggen, Kristianstu og senere Oline Ingebriktsdatter Mule født 1860. Hun er også oppført under Mule Tangan på plassen Langberget.

24. Jonseplassen.

Plass utlagt fra Jensgard. Plassen lå ved veien fra Mule-veien til plassen Vikletten. Ole Jonsen Mule født 1820 på Jensgard fikk plassen. Han giftet seg i 1848 og det er nærliggende å

tro at han fikk plassen like etterpå. I 1865 kjøpte Ole Jonsen gården Mule Dragjen. Dermed ble plassen nedlagt og jorden tilbakeført til hovedbruket. Plassen eksisterte bare i ca. 15 år.

25. Vikletten.

Plass utlagt fra Jensgard. Bygslet areal ca. 20 dekar og plassmann fra ca. 1885 var Johan Knutsen Vuttudal født 1849 i Hemne. Han bygde stua som fortsatt står på plassen. Plassfolk fra 1925 var Kjerstina og Sivert Høyem. Jorda er tilbakeført til Jensgard. Husene eies i dag av Mikal Sivertsen Høyem.

26. Langberget.

Plass utlagt fra Tangan. Plassen lå litt vest for nåværende bebyggelse. Ingebrikt Olsen Mule født 1805 på Larsgard tok plassen i bruk trolig like etter giftermålet i 1840 med Marit P. Lien født i Ålen og død 1842. Ingebrikts datter i andre ekteskap Olina født 1859 bodde delvis på plassen, men hadde også tilhold på plassen "Dansen".

27. Langberget.

Lars Jonsen Volden fikk bygge bolig i 1909 på Langbergplassen, men da litt øst for den gamle plassen. Han flyttet stua fra Jordmorplassen (se plass nr. 6) ned til nåværende tomt for plassen. Dagens eier av plas-

sen er Erling Lindås og hustru Anne Lise.

28. Jeriko.

Plassen lå litt sør for plassen Langberget. Peder Kristiansen Mule født 1803 i Melhus fikk festeseddel på plassen i 1837. Peder og familie kom fra Øysand og plassnavnet hadde de med seg derifra. Så vidt vi vet bodde bare denne familien på plassen. Deres datter Kjersti ble gift med Anders Olsen Mule og de bygde ny heim på "Nyheim". (se plass nr. 16).

29. Håkkåplassen.

Plassen lå oppe på Langberget under gården Mule Smedgjerdet. Plassen lå i vestlig retning mot Smedgjerdet. Mikal Høyem kan erindre at han som barn rente på ski ved "Håkkåbakken". Den første som bodde der var Nils Henningsen Marhaug f. 1773 og kone Ingeborg Tørres-datter Mule. Siste plassmann er Hågen Nilsen Mule født 1813 og døde i 1887. Plassen ble trolig fraflyttet rundt 1890.

30. Hest-hagen.

Plass som er utlagt fra Mule Apoteket. Den første plassmann er smed Jens Hansen Mule født 1773 og hans kone Marit Andersdatter som var født 1752. Siste beboer som plassfolk var Karen Kristoffersdat-

ter Mule som var født 1859 og døde i 1948. Hun er av eldre personer benevnt som "Karen Hesthåggån". Plassen ble senere fraskilt og er i dag bebodd av Knut Arvid Aa og hustru Sigrid Onsøyen.

31. Tørresplass.

Plassen utlagt fra Tangan og lå like syd for veien mot Tangan. Vi finner bare en familie på plassen. Tørres Olsen Mule født 1812 på Larsgard, død 1844. Gift med Berit A. Oplandshaug født 1807 og død 1885. Deres dattersønn misjonsprest Jon Olsen Stene var født i 1869 og vokste opp på plassen. Plassen ble fraflyttet før 1891.

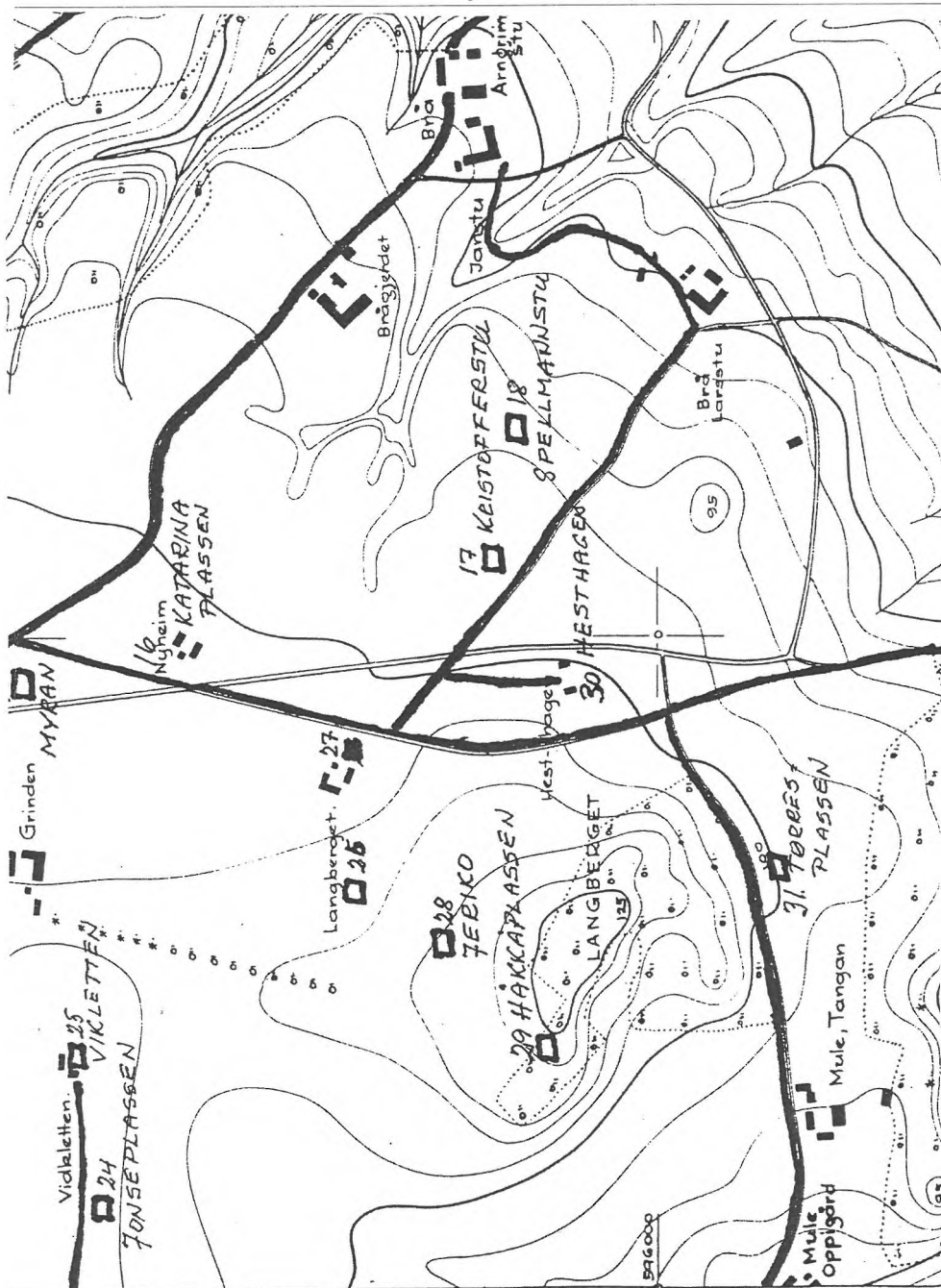
Som vi ser var det mange plasser og personer som bodde på et snevert område.

Ved Folketellingen 1875 var 17 av disse plassene bebodd. På disse plassene var det den gang 76 personer som bodde der. Plassene som oftest var små, hadde til sammen 17 kyr, 3 ungnaut, 45 sauer og 5 griser.

Når vi regner med gårdene Brå – Mule og litt av Høyem som ofte hadde langt flere personer omkring matfatet gir det oss en pekepinn på bosettingen i området.

Se kart neste side ►

LARS LARSEN MUHLE

Lensmann og lovens vokter i Bærum

Arne Håbjørg

Det er vel ikke så mange her på Byneset som kjenner til at en av bygdens sønner ble lovens håndhever og vokter i Bærum kommune for snart 100 år siden. Navnet var Lars

Larsen Muhle og han vokste opp på Mule Haldogard.

Lars Larsen Muhle var en sterk personlighet som satte dype spor etter seg. Han var lensmann og senere ble hans sønn lensmann og senere politimester i kommunen. Men Lars sin vei til embetet var slett ikke strødd med roser. Han måtte selv arbeide hardt for å oppnå sin stilling og høste sine laurbær.

Lars Muhle var født i 1875 på Byneset, utenfor ekteskap. Hans foreldre var Karen Larsdatter Berg fra Bergsaunet og faren var Lars Torsteinsen Fladaas fra Tiller. Lars Torsteinsen som var født i 1853 var også født utenfor ekteskap og var sønn av ungkar Torstein Gunnarson Rosten og pige Ingeborg Anne Larsdatter Rosten. Etter navnene og dømme bodde de begge på Rosten på Heimdal. Lars Fladaas bodde i 1865 på gården Kulsås, en nabogård av Flatåsen og Rosten. Lars Fladaas emigrerte i 1875 til Grands Rapid, Nord Dakota.

Karen var datter av Lars Gudmundsen Berg fra Knutstu og hans

andre kone Lava Kristoffers-datter Hemniskjell. Hennes foreldre som var Kristoffer Hove og Mali Lars-datter Håbjørg kom fra Byneset. De kjøpte gård i 1826 på Hemniskjell i Snillfjord og skrev seg deretter for Hemniskjell.

Karen Larsdatter Berg drog til Leinstrand for å søke tjeneste. Der traff hun gårdsarbeideren

Lars Torsteinsen Fladaas. Resultatet av romansen ble Lars Larsen Muhle. Ved FT 1891 var Karen husholder hos en nær slektning, enkemann Ingebrikt A. Brendsel.

Lars Larsen vokste opp på Mule Haldogard. Det var Marit Kristensdatter Ristad Mule og senere hennes mann Andreas P. Haug som tok ansvar for gutten. Ved FT 1891 var han fortsatt på Haldogarden, men han reiste snart til Kristiania og gikk underoffiserskolen

Fra sin oppvekst i Haldogarden kom han tidlig i kontakt med lensmann Haugan's sønn Ingebrikt Haugan. Dette ble et livslangt vennskap som fulgte familien også i senere generasjoner. Det er kanskje ikke så urimelig å tro at gammellensmannen på Byneset hjalp Lars med å komme inn på underoffiserskolen og senere som politimann.

Lars Muhle reiste til Oslo og begynte på Felt- og bergartilleriets underoffiserskole der han i 1898 tok eksamen som nr. 1 i sitt kull. Samme år ble han ansatt som betjent ved Akershus fylkeskontor. Ved FT 1900 bor han i Hegdehaugveien i Oslo hvor han var lensmannsbetjent i Vestre Aker og i 1908 ble han lensmann i Rakkestad i Østfold.

Fra nyttår 1917 ble han utnevnt til lensmann i Bærum og han hadde stillingen fram til sin død.

Han døde sommeren 1935, 60 ½ år gammel.

I Bærum hadde han en lang rekke tillitsverv, som medlem av herredstyret, formann i bygningsrådet, i finanskomiteen i Sandvika vel og i direksjonen for Bærum Privatbank. En vei i Sandvika er oppkalt etter Lars Muhle. Hans bortgang vakte sorg overalt i kommunen.

Lars Muhle giftet seg i 1900 med Lorentze Torstensen fra Aker født 1873, død 1939. De hadde en sønn, Erik Dag Muhle født 1901 og død 1960. Erik Dag var gift med Elisabeth Brun født 1908 på Kjørbo gård i Bærum. Erik Dag Muhle utdannet seg til jurist og var under farens sykdom konstituert i lensmannsstillingen. Senere ble han politimester i Asker og Bærum.

Forts. ►

Erik Dag og Elisabets barn er:

- Lars Eskil f. 1939 gift med Mette Falch f. 1940.

Barn: Inger f. 1961

Karen f. 1963

Åse f. 1964

Kirsten Elisabeth
f. 1969.

- Hermine Kristine f. 1944 gift 1. gang med Finn Erik Middelfart. Gift 2. gang med William Nygård.

Barn i 1. ekteskap:

Hermine f. 1971,

Celina f. 1973.

- Hans f. 1946 gift med Vibeke Hartman Olsen

Barn: Annikken f. 1974,

Cecilie f. 1976.

Hermine Kristine Muhle's datter er således den kjente forretningskvinnen Celina Middelfart som drar sine røtter i rett linje tilbake til Byneset.

”Trønderen” i Tana

Husmannsgutt fra Byneset ble utkommandert som soldat på Vardøhus festning i Finnmark.

Etterkommer besøkte fødestedet.

Arne Håbjørg

Trønderen ble han kalt fordi han var mer enn hodet høyere enn de fleste andre som bodde i området. Dessuten hadde han lyst hår og en lang, markant nese som etterkommerne har arvet. Samer, kvener og

finner som levde i Finnmark var småvokste og hadde oppstoppernese. Derfor skilte trønderen seg ut. Trønderen kom fra Byneset og hans navn var Johan Nilsen Høyem.

Det var flere trøndere som tjenestegjorde på Vardøhus, men Johan var en av de få som bosatte seg i Finnmark.

Johan Nilsen var født på husmannsplassen Halten under gården Høyem på Byneset i 1762.

Hans foreldre var husmann Nils Olsen Høyem født 1735 på Mule, død 1809 og hustru Marit Jonsdatter Fosshaugen f. 1736 på Hammerslyk-

kja i Børse. De fikk til sammen 9 barn hvor Johan var den tredje i rekken av barn.

Plassen lå ved sjøen nedenfor gården Halsteingarden. En flott utsikt mot Buvik og Børse og med sjøen som arbeidsplass og matkilde. Plassen fødte også en ku og to sauer, noe som kom godt med til å mette to voksne og ni barn.

Gårdene hadde plikt til å utruste soldater som skulle gjøre tjeneste for konge og fedreland. Gården Høyem hadde også en slik plikt og det var ikke så unaturlig at husmannssønnen fikk dette oppdraget. Derfor ble Johan Nilsen utkommandert og sendt til Vardø for tjeneste på Vardøhus festning.

Vardøhus festning ble anlagt omkring år 1307 av kong Håkon 5 Magnusson på den lille øya Vardøya like utenfor Vardø by, den østligste by i Norge. Dette ble gjort for å hevde Norsk herredømme over området. Vardø fyr som ligger øst for byen ligger på Norges østligste punkt som ligger på samme lengdegrad som St. Petersburg, Svartehavet og Kairo. Den nåværende åttekantede stjernefestningen var bygd i 1734 – 1738 og i dag må vel festningen nærmest betegnes som et museum. Hit kom Johan og han bosatte seg senere i Finnmark.

Johan brukte flere etternavn, både Nilsen, Halten og Høyem. Etterkommerne i Finnmark kalte han bare for "trønderen".

Vi må anta at Johan ble utkommandert i 20 års alderen (rundt 1782) og var soldat fram til ca. 1790.

Han giftet seg ca. 1790 med Marta Ericksdatter født 1760 i Tana. Hun var sønnedatter av *Peski* (*Beaska*) *Heike* som kom fra Munoinoniska i Finland sammen med sine tre sønner som rømte for å unngå militærtjeneste i heimlandet. Det finske ordet *Peski* er et lånord fra samisk *beaska* som på norsk betyr pesk (samisk pels av reinskinn). Familien kom til Polmak like etter 1730 og fikk myndighetens tillatelse til å bosette seg der. Johan kom i tjeneste i 1790 hos Conrad Falck som etablerte seg som handelsmann i Polmak.

Senere bygde Johan seg egen heim i Polmak og levde av fiske og litt landbruk.

Johan og Marta fikk sju barn:

1. Marie født 1787
2. Karen født 1790 i Vadsø
3. Erich født 1792 i Nesseby
4. Agnethe født 1794 i Polmak
5. Nils født 1797 i Tana. Han ble senere lensmann i Tana.
6. Ellen født 1800 i Tana
7. Johan født 1805 i Polmak

Når vi ser på hvor barna ble født kan vi også spore hvor familien bodde de første år av sitt samliv. Familien bygde seg et lite gårdsbruk i Polmak. Da dette er et sted i Tana kan vi tro at de fire siste ble født på den lille gården de ryddet.

Den yngste Johan Johnsen f. 1805 gift med Kirsten Olsdatter fra Kara-sjok har etterkommere som nå siste sommer besøkte Byneset for å oppleve hvor deres fjerne slektning Johan Nilsen ble født og vokste opp.

Frøydís Inga Lindgård har samlet opplysninger om sin tipp-tipp oldefar og var meget interessert i å finne rester etter plassen hvor han kom

fra. Med god hjelp av medlemmer fra Byneset Historielag ble plassen funnet og besøket kom i stand. Grunneier Oddmund Langlo på naboeiendommen påviste stedet der restene etter grunnmurene sto og det ble en minnerik opplevelse for Frøydís Inga og hennes mann Robert Lindgård. Etterpå besøkte de Byneset kirke for å se hvor Johan ble døpt og konfirmert, og hvor mange av slekta er gravlagt.

Hun fikk også kjennskap til at hun har mange slektninger her på Byneset. Slektinger som kommer fra Høyemsbakken, Engbakken, Langlotrøa, Ålberg og Lundhaug.

Frøydís Lindgård

Onsøyhåggån

Martin Rye

Styret i Stiftelsen "Onsøyhåggån" har også i år bestått av: leder/kasserer: Martin Rye, sekretær: Bjørn Haug og styremedlem: Reidar Bjørnbeth.

Det er avholdt 2 styremøter. Saker til behandling var stort sett planlegging av videre arbeid.

I 2004 er det utført ca. 150 dugnadstimer, som utgjør ca. 15.000,00 i arbeidspenger. Arbeidstimerne er for det meste brukt til restaurering og vedlikehold på uthuset. Det har fått et nytt strøk med maling, taknedløp i form av tjærebredder trestenger er montert både på uthuset og våningshuset. Det er produsert to store benker med bord for utendørs bruk. Vinduene i uthuset er også reparert og malt. Ellers er det gått med mange timer til grasslått på tomte, og rydding og vasking innendørs.

Selv om mye arbeid er gjort på husmannsplassen, er det fortsatt mye som står igjen. Av det viktigste som vi må ta fatt på i 2005 er rydding i uthuset, på låven og reparasjoner og vedlikehold av vinduene i våningshuset.

Også i 2004 har vi hatt besøk av både barnehager, foreninger og langveisfarende enkeltpersoner. Det har vært mange godord om både plassen og beliggenheten.

Men vi har også i år hatt besøk av en dugnadsarbeider som vi gjerne kunne vært foruten, nemlig hakkespetten. Vi synes det nå begynner å bli nok luftehull i kledningen. Er det noen som har gode råd for å holde denne skapningen på avstand, er vi takknemlig for tips.

Til slutt vil vi takke alle som har bidratt med å ta vare på husmannsplassen, det være seg dugnadstimer, sponsing eller gaver. Vi har foreløpig bra økonomi, takket være at arbeidet er utført på dugnad, og at vi stort sett har vært selvforsynt med materialer.

Styret i "Onsøyhåggån" vil med dette få takke for året som er gått, og ønske alle en riktig

GOD JUL

og

ET GODT NYTT ÅR 2005

Julenøtter 2004

I år får du presentert en kort julehistorie. I denne korte fortellingen er det gjemt en del stedsnavn i Norge; Som ord, inne i ordene, som sammentrekning av ord (helt eller delvis). Byer, tettsteder, lokale steder og lignende. Eks.: Li, Lie, Lier.

Det er 85 navn å velge blant i oversikten på neste side, men ikke alle er å finne i fortellingen.

Der mangler en god del, men mer enn 50 av navnene er å finne.

Merk de stedene/navnene du finner og send inn ditt svar.

God Jul fra Ole.

Kilde: Det store Norgesatlas 1992. Hjemmets Forlag.

Røyken steg rett opp fra pipa i det lille huset. Det var blitt desember. Genseren som far i huset skulle ha under nissedrakten hang til tork. I år hadde også sønnen fri og var heime. Med Trond heime fikk mor avlastning med vasking og snømåking og mer til. Far sjøl skulle hogge juletre. Ungene i nabolaget ble med på dette. Alle kom heim da lysene ble tent og det ble kveld.

Om en time skulle treet være pyntet. Treet var litt høyt, men far sjøl bestemte seg for å våg å sette stjerna i toppen uten hjelp, og det gikk bra. Gavene skulle ligge under treet og således ha markkontakt.

På kjøkkenet ledet mor an med julemiddagen, assistert av sønnen Trond. Ane, mora, ho slo seg løs i år, og tryllet fram kjøtt, saus og annet tilbehør som om det var å strø roser i engen. Hun ville ha markert at mat det kunne ho.

Maten kom på bordet akkurat idet far, med hammer, festet den siste pynten over vinduet. De satte seg til bords. Men før de begynte å spise satte far på radioen. Der kom lyden av klokken fra alle kirkene som ringte julen inn. Sammen leste de bordbønnen før maten ble inn-tatt.

Etter en porsjon ba Trond om mer. Mer åkerdyrket potet til det gode kjøttet og sausen.

Etter middagen var døsigheten merkbar hos alle, men det var før desserten. Her hadde mor vært oppfinnsom. "Tyd alle bærene og skriv dem ned" hadde hun skrevet til far og Trond på hver sin lapp. Hun opplyste for sikkerhets skyld at det var ingen hestehov innblandet.

"Da lar vi kaill'n ta en hvil", sa mor.

Mor og Trond ryddet bordet og dekket til kaffe. Etter en stund hørte de tramping ute i gangen. Inn kom, ikke en, men to nisser. De to nissene delte ut gavene som lå under juletreet. Så tok de av maskene. At den ene var far, det hadde Trond skjært. Overraskelsen ble stor da han så at den andre var broren Arne Geir. Angeren snek seg inn hos Trond. Han husket godt at han forlot skolefesten de var på sammen da Arne plutselig kastet opp da læreren kom inn i rommet. Det hadde vært et svik, men det så ikke ut til at dette

preget Arne Geir i kveld. Han grep sotrakeren og brukte den som kniv på innpakningen på sin ene gave. Skiene som ble pakket ut viste han stor glede over å få. Berget Trond vennskapet med dette så kunne han slappe av. Å motsi sin bror var ikke av det gode.

Mor ropte til kaffe. Hun skjenket kaffen, og et glass vin straks alle hadde satt seg. I tillegg hentet far juledrammen som alle fikk en smak av. Dette avrundet julekvelden. Før alle gikk og la seg var de enige om at dette var ingen ussel bustad.

Ål	Røyken	Kopervik	Hammerfest	Toppen
Landet	Re	Ven	Li	Oppdal
Vardø	Sau	Huse	Byneset	Melhus
Berg	Sotra	Bergen	Nisser	Bu
Grue	Namsos	Slemdal	Hyggen	Vågå
Heim	Harstad	Tinn	Drammen	Time
Treungen	Tydal	Nuten	Kirkenes	Heimdal
Os	Hustad	Hovin	Selbu	Florø
Lier	Rondane	Moss	Knarvik	Larvik
Strømmen	Ås	Lande	For	Ve
Hørte	Bardu	Berge	Trondheim	Runde
Røros	Leknes	Tautra	Saus	Kopervik
Mandal	Eg	Mora	Bru	Hamar
Dønna	Skien	Meråker	Trysil	Vik
Førde	Rena	Tromsø	Vinstra	Land
Geiranger	Berget	Stad	Sel	Ski
Gjøvik	Klokk	Hov	Marker	Gran

Levert/innsendt av:

Navn:

Adresse:

Telefon/e-post:

Svarskjema kan også bli tilsendt på e-post ved henvendelse til: arn-b@online.no
 Blant de med flest riktige svar får 3 uttrukne hver sin bokpremie.

Svarfrist: Søndag 23. januar 2005.

Post: Ole A. By
 Martin Haugens v 23
 7070 Bosberg

Fasit til julenøtter 2003

30 spørsmål fra 2. verdenskrig 1940 – 1945.
 Riktig alternativ er vist med **uthevet skrift**.

1.	Hva var navnet på skipet som ble senket i Oslofjorden om morgenen 9. april 1940?
	A. Tappenhorst. B. Blücher. C. Siegler.
2.	Hvilket norsk fort avfyrt skuddene som førte til forliset?
	A. Kristiansten. B. Fredriksten. C. Oskarsborg.
3.	Som allierte bestemte britene seg for å gjenerobre Trondheim ved å landsette tropper i?
	A. Namsos og Åndalsnes. B. Åndalsnes og Ørland. C. Hitra og Namsos.
4.	Steinkjer ble ved 2 dagers bombing i 1940 nesten utslettet. I hvilken måned skjedde det?
	A. April. B. Mai. C. Juni.
5.	Josef Terboven ble innsatt som "Rikskommisar" i Norge fra 24.4.1940, men han tok over etter
	A. Bräuer. B. Brögger. C. Felder.
6.	Hva het generalen som var sjef for de norske styrkene ved Narvik i 1940?
	A. Per Erik Olsen B. Stein Winge. C. Carl Gustav Fleischer.
7.	Fra hvilken norsk by reiste kongen og regjeringen med båt til England?
	A. Bergen. B. Ålesund. C. Tromsø.

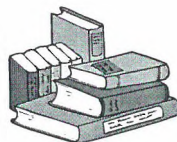
8.	Hvem var Norges statsminister under krigen?	A. Oscar Torp.	B. Johan Nygaardsvold.	C. Hallvard Lange.
9.	Dette nyoppførte kvinnefengselet ble tatt i bruk av tyskerne som fangeleir i 1941?	A. Ullersmo.	B. Bredtvedt.	C. Grini.
10.	Denne mannen var konstituert statsråd for Politidepartementet i Norge under krigen?	A. Trygve Lie.	B. Jonas Lie.	C. Jørgen Lie.
11.	3 hurtigruteskip ble i 1941 angrepet av allierte fly. To ble senket, det ene slapp unna. Hvilket?	A. M/S Richard With.	B. M/S Barøy.	C. M/S Lofoten.
12.	8. september dette året gikk tyskerne til angrep i Barentsburg på Svalbard. Hvilket år?	A. 1941.	B. 1942.	C. 1943.
13.	Fiskeværer Telavåg ble angrepet og på nær utslettet i mai 1942. På hvilken øy ligger Telavåg?	A. Askøy.	B. Sotra.	C. Osterøy.
14.	Vidkun Quislings "offisielle stilling" under krigen var?	A. Statsminister.	B. Generalpresident.	C. Ministerpresident.
15.	Måløyraidet i 1941 skjedde på dato?	A. 27. desember.	B. 25. november.	C. 11. november.
16.	Kirken som brant ned 15. april 1940 etter et tysk angrep rettet mot kongen, ble erstattet av en ny kirke som ble innviet 8. desember 1957, men hvor?	A. Bodø.	B. Steinkjer.	C. Molde.
17.	Tyskerne stengte Universitetet i Oslo, men hvilket år?	A. 1941.	B. 1942.	C. 1943.
18.	Det ble sendt norsk radio fra London under krigen. Målt i minutter var sendetiden pr. døgn på det meste?	A. 45 minutter.	B. 105 minutter.	C. 180 minutter.
19.	Hva ble mest benyttet som alternativt drivstoff til biler under krigen?	A. Fusel.	B. Diesel.	C. Knott.
20.	Hvilken av disse flyplassene ble IKKE bygget av tyskerne?	A. Sola.	B. Lista.	C. Værnes.
21.	Hva ble "navnet" på den største norske "illegale" etterretningsgruppen?	A. PS.	B. XU.	C. AB.
22.	Henry Rinnan fikk sin dødsdom 20. september 1946, og som ble fullbyrdet på Kristiansten festning....	A. 1.2.1947.	B. 30.12.1946.	C. 1.5.1947.

23. Motstandsmannen, og "sjef" for Oslo-gjengen, Gunnar Sønsteby, hadde et "kallenavn". A. Sjefen. B. Kjakan. C. Føreren.
24. Kompani Linges opphavsperson hadde fornavnet A. Martin. B. Ragnar. C. Petter.
25. President Roosevelts ord "look to Norway" ble uttalt under A. En radiotale på 17. mai. B. Overlevering av en ubåtjager. C. Etter tungtvannsaksjonen.
26. Under evakueringen av Finnmark ble bygningene brent av tyskerne. Men kirka ble berget i? A. Kirkenes. B. Honningsvåg. C. Hammerfest.
27. 8. mai 1945 ble frigjøringsdagen feiret, men hvilken dat vendte regjeringen hjem til Oslo? A. 14. mai. B. 20. mai. C. 31. mai.
28. Hvilken av disse konsentrasjonsleirene lå IKKE i Tyskland? A. Buchenwald. B. Grossrosen. C. Theresienstadt.
29. Hvilket land sto bak "De hvite bussene" som fraktet bl.a. norske fanger fra konsentrasjonsleirene? A. Danmark. B. Russland. C. Sverige.
30. Krigen tok mange liv, men i hvilken "situasjon/definisjon" omkom flest? A. Handelsflåten. B. Motstandsbevegelsen og jøder. C. Sivile tap.

Tre uttrukne blant de med flest rette besvarelser som får hver sin bokpremie:

1. Roger Vikan	30 riktige
2. Kåre Emil Hove	29 riktige
3. Jostein Jørgensen	29 riktige

Gratulerer!

Sakset fra Arbeideravisa 19.09.1984

Størst og eldst blant epletrær?

Landets største og eldste epletre? Kanskje, faktum er i alle fall at et digert eksemplar av sorten står trygt plantet på tunet hos Martin og Olava Berg på Byneset.

Gudmund Lovo

I omlag 10 meters bredde og sju meters høyde har grener og blader strukket seg i årenes løp. Og det er blitt mange år etterhvert:

For Berit Larsdatter Berg, som var født i 1838, plantet som tolvåring ned to amerikanske eplefrø mellom love og stabbur på garden Bergsaunet.

Første

134 år senere forteller Olava Berg: Berit Larsdatter Berg var første unge på denne garden. Nå drives den av femte generasjon.

Og opp gjennom årene er det høstet tønnevis med frukt fra treet. Når det i dag strekker seg så vidt og høyt at det kan være med i konkurransen om landets største, sier Olava:

– Vi må nok bevare ep-

letreet. Det må få stå så lenge det er liv i det.

Syltetøy

Men noen spesielt gode epler har ikke treet gitt. Krøttera tåler ikke all syren i eplene, og for folk på garden er frukten stort sett gått med til syltetøy og saft.

– Og besøkende har fått ta med seg noen esker eller

kasser hvis de har plukket selv. Vi kunne vel ha levert noe til eddikproduksjon, men har stort sett latt det være. Men rett skal være rett: Mange som har sett treet er blitt imponert over omfanget.

Tvilling

De to amerikanske frøene ble faktisk til to tre. I dag et «tvillingtre» med

to kraftige stammer. En gang for noen år siden forsøkte ei merr som var tjorret til treet å spise på noen grener. Men bortsett fra litt råte, er ikke treet blitt skadd.

Og i tillegg: Nå skal man forsøke å sage ned et par tørrgrener i toppen.

– For vi på garden vil gjerne beholde det flotte epletreet, sier Olava Berg.

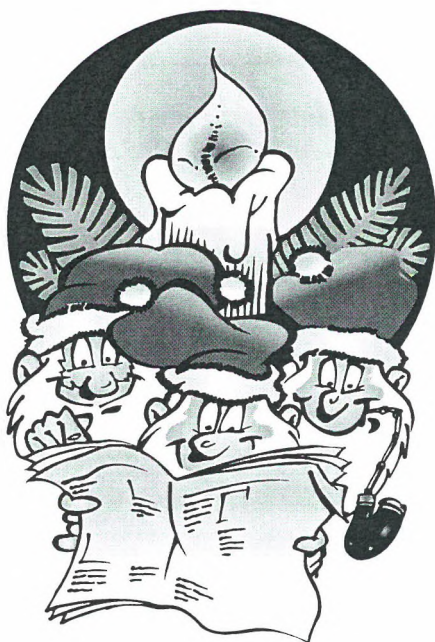
Epletreet har skilt seg i rota og vokst opp nærmest som et «tvillingtre».

Etterskrift.

Den 8.11.2004 var vi å så på treet, og kunne konstatere at det fortsatt befinner seg «vel» nå i en alder av 154 år. Dessverre tilsier årstiden at

det nå er uten løv, og derfor egner det seg ikke med noe nytt foto.

Ivar

Redaksjonen ønsker alle en hjertelig

God Jul

og et riktig

Godt Nytt År!

Julegavetips !

Kalender - 2005.

Historielagets tradisjonelle kalender med fine "historiske" bilder fra Byneset kommer selvfølgelig også denne gang.

Kalender for år 2005 - kr. 100,-

5 stk. - kr. 400,-

“Ord og uttrykk fra Byneset“

Boken som kom i 1999 og har mere enn 3000 ord og uttrykk fra vårt “Bynesmål”, hvorav en rekke er på vei til å forsvinne fra vårt dagligspråk

Boken koster kr. 150,-

“Gamle arbeidsformer i landbruket”

Videokassett som viser torvtaking, høynonn og skuronn, samt den nye kassetten fra:

“Bynesdager og Utvandrerfestival 2000” og

“Fjordfiske” på samme kassett. Begge er blitt veldig godt mottatt, og vi har ikke hørt annet enn lovord. Ennå noen få eksemplarer igjen.

Kassett kr. 200,-

Ekstra eksemplarer av Historielagets årshäfte

kr. 40,-

Disse artiklene er utlagt for salg på **COOP MARKED** på Rye eller de kan kjøpes hos styremedlemmer i Historielaget.

Byneset Historielag

ønsker alle en riktig

God Jul

og

Godt nyttår 2005

Byneset Historielag Sør-Trøndelag Norge - Microsoft Internet Explorer

Fi Rediger Vis Favoritter Verktøy Hjelp

Tilbake Frem Stopp Oppdater Startside Søk Favoritter Medier Logg E-post Skriv ut Rediger Diskusjon

Adresse http://www.byneset.net/ Gå til Koblinger

Byneset Historielag
Byneset Historical Society
Sør-Trøndelag NORWAY

www.byneset.net

Hovedside
Nyheter Styrer
Aktiviteter dagbok
Utgivelser
Onsøyhagen
Stevne 2000
Byneset info/div.
Lensmann og Prest
Byneset Kirke
Kontakt Oss

Velkommen til **Byneset Historielag** Sør-Trøndelag NORWAY

Byneset historielag
stiftet 17.10.1994

Historielagets logo er bumerket til Byneset Kirke fra ca. 1170. Kirken ble innviet før år 1180 og fikk navnet St. Michaels kirke på Stein.

Laget ble stiftet 17. oktober 1994, som et resultat av et prosjekt Miljø og Næringsutvikling. Byneset igangsatt av Landbrukskontoret i Trondheimsdistriktet.

Ett av delprosjektene var å "kartfeste gamle stier og ferdselsårer". Ut fra den lokale gruppen som arbeidet med dette så Byneset Historielag dagens lys. Det var stor oppslutning om laget fra første dag. Medlemstallet pr. 1. Januar 2001 er 271. Ønsker du å bestille noen av våre utgivelser klikk [her](#). Byneset Historielag var tidlig ute med egne hjemmesider på internett, fra høsten 1997.

mailto:igrostad@online.no?subject=Byneset Historielag, hjemmeside

Internet

Besøk Byneset Historielag på Internett.

www.byneset.net

Har du internett, kan du gå inn på vår hjemmeside og få oppdaterte opplysninger om laget. Det kan være styresammensetning, lagets aktiviteter, kalendre og årshefter som du kan bla i med piltaster, samt generell informasjon om Byneset.

Trykk på flagget for å velge språk (push the banner). På venstre side nedover er innholdet spesifisert.

Ivar Grostad er redaktør for hjemmesiden, og han har lagt ned mye arbeide med innhold og bilder, og forsøker å holde denne så oppdatert som mulig.

Velkommen til å besøke vår hjemmeside.